

Економічна інтеграція українців у Польщі наприкінці 2023 року: висновки та виклики

Лонгітюдне дослідження в Україні - Раунд 19

ОГЛЯД КЛЮЧОВИХ ВИСНОВКІВ

I. МАЙЖЕ ЧЕРЕЗ ДВА РОКИ З МОМЕНТУ ЕСКАЛАЦІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ПЕРЕМІЩЕННЯ РЕСПОНДЕНТІВ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ: одна п'ята учасників досліджуваної групи виїхала з Польщі протягом 11 місяців моніторингу (з січня по грудень 2023 року), що вказує на значні міграційні процеси серед українських біженців. Більшість з них повернулася до України (18%). Серед респондентів, які залишилися у Польщі переважає прагнення повернутися до України у майбутньому (70%). Незважаючи на це, 88% опитаних планують залишатися в країні щонайменше наступних пів року.

II. НЕВІДПОВІДНІСТЬ МІЖ ДОСВІДОМ ТА ПОТОЧНОЮ ЗАЙНЯТІСТЮ: Незважаючи на значну підтримку, яку Польща надає українським біженцям, зокрема на законодавчому рівні та у сфері соціального забезпечення, їхня економічна інтеграція викликає труднощі. Хоча частка українських біженців, які повідомили, що зараз працюють у Польщі (61%), співпадає з часткою працевлаштованих в Україні до конфлікту (62%), багато українців працюють на посадах, що не відповідають їхній кваліфікації. Зокрема, частка респондентів зайнятих у найпростіших професіях збільшилася майже у десять разів порівняно з довоєнними рівнями. Такий розрив вказує на труднощі, з якими стикаються біженці під час пошуку роботи за фахом.

III. ПОТРЕБА В ДОПОМОЗІ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯМ ЖІНОК З ДІТЬМИ: Домогосподарства (ДГ) українських біженців, опитані в Польщі, в основному складаються з жінок віком від 18 до 64 років та дітей (83%). Майже кожне друге ДГ (48%), у складі якого є діти, очолює лише один дорослий, що пояснює певні труднощі з працевлаштуванням. Основною перешкодою для тих респондентів, які шукають роботу, є неможливість знайти роботу з прийнятним або гнучким графіком (44%). Цільова допомога з працевлаштуванням, а також послуги по догляді за дітьми (дитсадки, ясла, тощо) можуть бути корисними для таких ДГ.

IV. ФІНАНСОВІ ТРУДНОЩІ: Результати дослідження вказують на низькі рівні доходів та обмежену можливість робити заощадження серед ДГ українців, які проживають в Польщі, особливо тих, де у складі є особи, що належать до вразливих категорій. Медіанний місячний дохід українців у Польщі складав 323 євро на особу, однак ця сума зменшувалася до 308 євро для ДГ, очолюваних лише одним дорослим, що сам доглядає за дітьми, до 296 євро для ДГ, у складі яких є діти, та до 253 євро для ДГ, у складі яких є особи з інвалідністю. Переважна більшість ДГ (92%) повідомила, що в них не було можливості відкласти гроші кожного місяця. 12% респондентів отримували фінансову допомогу від родичів або друзів, які проживали в Україні, а для 5% опитаних така допомога була основним джерелом доходу, зокрема для осіб в ДГ очолюваному лише одним дорослим, що сам доглядає за дітьми.

V. ДОСТУП ДО ДОПОМОГИ ЗАЛИШАЄТЬСЯ КРИТИЧНО ВАЖЛИВИМ ДЛЯ БАГАТЬОХ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У ПОЛЬЩІ: Незважаючи на те, що 44% ДГ в Польщі повідомили, що отримують допомогу, переважно грошову, від приймаючої країни або інших НУО, 60% зазначили, що мають гострі незадоволені потреби¹, що підкреслює необхідність продовження надання допомоги. Потреба у коштах була повідомлена 40% респондентів, особливо серед ДГ, у складі яких є особи з інвалідністю (47%). Потреба в медичній допомозі та товарах була на другому місці за частотою повідомлень (15% респондентів), про неї повідомили 32% респондентів пенсійного віку і 32% ДГ, у складі яких були особи з інвалідністю. Наступною була матеріальна допомога (10%), якої найбільше потребували респонденти, основним видом діяльності яких був догляд за дітьми.

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ | МЕТОДОЛОГІЯ І ОБМЕЖЕННЯ

З кінця лютого 2022 року Ініціатива ІМПАСТ проводить щомісячне лонгітюдне дослідження людей, які виїхали з України через ескалацію бойових дій, з метою вивчення тенденцій їхнього переміщення, потреб, шляхів інтеграції, намірів повернутися та змін цих параметрів з часом. Перше опитування респондентів у рамках ініціативи з УВКБ ООН відбулося після перетину ними кордону з Україною, починаючи з 28 лютого, у пунктах пропуску, пунктах транзитного переміщення і центрах тимчасового перебування у Польщі, Словаччині, Угорщині, Румунії та Молдові. В подальшому, фахівці команди ІМПАСТ проводили щомісячне телефонне опитування з тією самою групою учасників. А з жовтня 2022 року наша команда почала розширювати способи отримання згоди та доповнила наявну вибірку шляхом проведення кампаній з поширення інформації в системі обміну повідомленнями «Вайбер», мережі «Фейсбук» та «Київстар». Враховуючи застосування стратегії зручної вибірки, отримані результати не є статистично репрезентативними, тому повинні трактуватися як індикативні.

У цьому звіті лонгітюдного дослідження використовуються три різні види вибірки для проведення аналізу. Перша вибірка включає всіх респондентів, які брали участь у раунді 19 дослідження (з 21 жовтня по 10 грудня 2023 року), охоплюючи респондентів у Польщі (n= 1 355), Німеччині (n=683), Чехії (n=190) та Молдові (n=159), а також містить сукупний показник по всіх країнах Європи, за виключенням Польщі (n=1 934).

У другій вибірці представлена група респондентів у Польщі, які брали участь у кожному з трьох раундів дослідження (n=645): раунд 9 (з 13 січня по 6 лютого 2023 року), раунд 14 (7-29 червня 2023 року) і раунд 19 (з 21 листопада по 10 грудня 2023 року).

1. У ході опитування респонденти самостійно визначали нагальні потреби.

Такий підхід дає можливість зосередити увагу на змінах у становищі біженців шляхом відстеження розвитку ситуації у тій самій групі респондентів впродовж певного часу.

Третя, більш розширена група респондентів, була відібрана для відстеження переміщення між різними країнами. Вона включає респондентів, які брали участь у вищезгаданих раундах, причому всі респонденти станом на 9-й раунд знаходились в Польщі. Такий підхід дає можливість відстежити, в яких країнах перебували респонденти протягом наступних 14, 19 і 20 раундів (n=838 осіб).

Раунд 19 лонгітюдного дослідження проводився за фінансової підтримки Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

1. КОНТЕКСТ І НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ В ПОЛЬЩІ

Ескаляція бойових дій в Україні 24 лютого 2022 року спричинила безпрецедентне переміщення населення. За підрахунками УВКБ ООН, 6 444 800 осіб залишалися переміщеними за кордоном станом на грудень 2023 року. 1 640 510 осіб звернулися за притулком, тимчасовим захистом або іншим подібним державним механізмом реєстрації у статусі біженця² у Польщі, з них 956 635 мають такий статус у цій країні на сьогоднішній день³. На початку конфлікту Польща прихистила найбільшу кількість українських біженців. За даними Eurostat⁴, майже через два роки з моменту вторгнення Польща знаходиться на другому місці після Німеччини за кількістю виданих документів про тимчасовий захист.

Основним правовим механізмом, що регулює перебування українських біженців в Польщі, є «Закон про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни»⁵. Цей закон містить низку важливих положень, які дають українським біженцям право на доступ до офіційного працевлаштування, освіти та охорони здоров'я на рівні громадян Польщі. Крім цього, він гарантує деякі соціальні пільги, подібні до тих, якими користуються громадяни Польщі, зокрема Сімейну програму, за якою виділяється щомісячна фінансова допомога на дитину у розмірі 500 злотих, а також додаткову підтримку ДГ, у складі яких є двоє або більше дітей, соціальну програму фінансової допомоги для школярів

«Добрий старт», а також одноразову фінансову допомогу у розмірі 300 злотих (приблизно 70 євро) для всіх біженців.

Хоча ЄС продовжив надання тимчасового захисту до березня 2025 року⁶, країни-учасниці скорочують обсяг внутрішніх пільг для біженців з України. Польща не є винятком, як можна побачити з різних змін в її політиці. У червні 2022 року було скасовано безкоштовний проїзд в громадському транспорті для українських біженців, а через місяць припинилася виплата компенсації у розмірі 40 злотих на день (близько 9 євро) сім'ям, які приймають біженців з України протягом більше 120 днів, за винятком окремих незахищених категорій населення. Такі зміни, вочевидь, призвели до зменшення кількості бажаючих надавати житло біженцям, що підтверджують результати лонгітюдного дослідження⁷. Крім цього, у період з вересня по жовтень 2022 року кількість біженців зі статусом тимчасового захисту у Польщі зменшилася аж на 26%⁴. У 2023 році біженці, які проживали в колективних центрах понад 120 днів, почали платити за своє проживання, покриваючи спочатку 50% таких витрат у березні, з подальшим зростанням до 75% після 180 днів перебування.

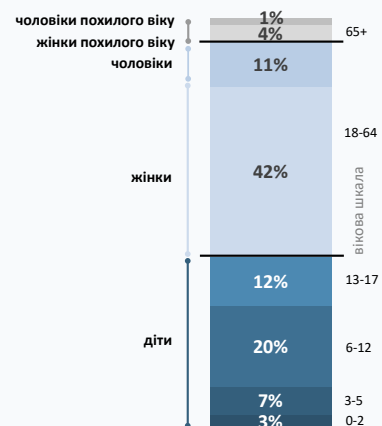
Станом на лютий 2024 року офіційний дозвіл на перебування українських біженців у Польщі закінчується наприкінці червня.

2. ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ

До складу більшості ДГ українських біженців у Польщі (83%) переважно входили жінки віком від 18 до 64 років з дітьми, при цьому діти становили 42% серед усіх членів ДГ. Крім цього, близько третини (34%) становили ДГ з одним опікуном⁸, а у складі однієї п'ятої (22%) ДГ були особи з інвалідністю.⁹

В рамках раунду 19 типове домогосподарство учасників лонгітюдного дослідження у Польщі в середньому складалося з 2,8 осіб. Серед загальної кількості членів ДГ, яка налічувала 3 839 осіб, 42% були дітьми, у тому числі 10% належали до категорії дошкільного віку (0-5 років). Не було суттєвих розбіжностей у віковій структурі респондентів, що перебували у Польщі, порівняно з респондентами в інших європейських країнах. Стосовно гендерного складу дорослих членів ДГ віком від 18 років, більшість (79%) були жінками, решту (21%) склали чоловіки.

Рисунок 1: Склад ДГ українських біженців у Польщі

2. В рамках цього дослідження, біженці — це всі люди, які виїхали з України після початку російсько-українського збройного конфлікту 24 лютого 2022 року, незалежно від їхнього офіційного статусу.

3. УВКБ ООН, «Ситуація з українськими біженцями», Портал операційних даних УВКБ ООН, грудень 2023 року

4. Eurostat, «Особи, які отримали тимчасовий захист наприкінці місяця, за громадянством, віком та статтю»

5. Юридичний портал для людей, які виїхали з України, «Закон про допомогу громадянам України», 14 червня 2023 року.

6. Рада Європейського Союзу, «Українські біженці: держави члени ЄС погодилися продовжити надання тимчасового захисту», 28 вересня 2023 року

7. IMPACT Initiatives, «Моніторинг досвіду людей, які виїхали з України» (Женева, 2023 рік)

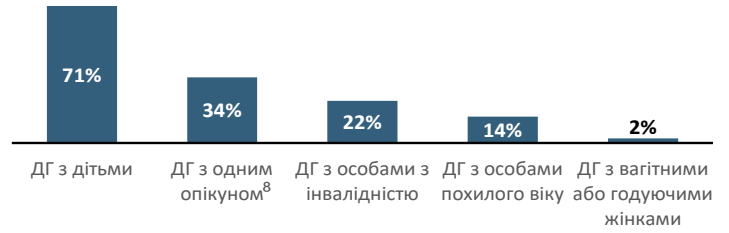
8. Особи, які самі доглядають за дітьми у ДГ.

9. Інвалідність, про яку повідомили респонденти, визначалась за допомогою короткого набору питань Вашингтонської групи. Більше інформації про короткий опитувальник Вашингтонської групи можна знайти [за цим посиланням](#).

Загалом у складі 71% досліджених ДГ були діти, тоді як 34% були очолювані лише одним опікуном, що доглядає дітей. Якщо брати до уваги лише ДГ з дітьми, то середня кількість дітей становила 1,7. Зокрема, у складі 53% ДГ була одна дитина, у 33% — дві дитини, у 11% — три, а ще 4% мали чотирьох або більше дітей. Варто зазначити, що майже половина ДГ з дітьми (48%) була очолювана лише одним опікуном.

Стосовно вразливих категорій населення, 22% всіх респондентів у Польщі повідомили, що у складі їхнього ДГ була щонайменше одна особа з наявними порушеннями зору або слуху, в якій виникали труднощі при пересуванні, або були проблеми з пам'яттю, концентрацією уваги, можливістю спілкуватися чи здатністю доглядати за собою. Більше половини респондентів з цієї підгрупи (51%) зазначили, що у членів їхнього ДГ виникали проблеми при пересуванні, а 41% респондентів повідомили про порушення зору, що загалом становить 11% і 9% від усіх опитаних ДГ відповідно.

Рисунок 2: Відсоток ДГ українських біженців у Польщі, які повідомили про наявність вразливих категорій населення

3. МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ТА НАМІРИ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ

3.1. РЕГІОН ПОХОДЖЕННЯ

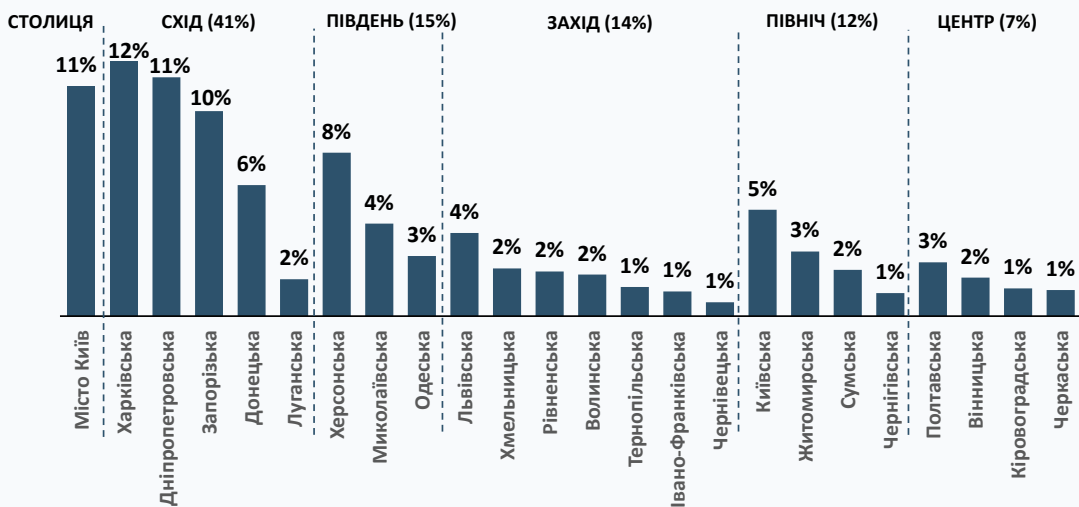
Польща приймає більшу кількість людей із заходу України і менше з південних регіонів порівняно з іншими країнами Європи.

На момент проведення раунду 19 основною категорією респондентів, які проживали у Польщі, були вихідці зі Східного макрорегіону¹⁰ України (41%), найчастіше з Харківської (12%), Дніпропетровської (11%) та Запорізької (10%) областей¹¹.

Далі йде Південь (15% порівняно з 26% респондентів, що проживають в інших країнах Європи¹²) та Захід (14% порівняно з 5% в інших країнах Європи).

Відносно велика частка біженців із західних областей України, які проживають у Польщі, може пояснюватися географічною близькістю, що робить переміщення зручнішим з логістичної точки зору порівняно з іншими країнами Європи.

Рисунок 3: Регіон походження¹³ українських біженців, які проживають у Польщі

3.2. ПОТОЧНЕ МІСЦЕ ПЕРЕБУВАННЯ

На момент проведення раунду 19 75% всіх респондентів, які перебували у Польщі, проживали у п'яти з шістнадцяти воєводств¹⁴: Дольнослаському (26%), Малопольському (14%), Люблінському (14%), Великопольському (11%) та Мазовецькому (10%). У кожному випадку, більшість біженців проживала у центрах воєводств (див. Карта 1).

10. У контексті цього дослідження макрорегіон — це територіальна одиниця, до складу якої входять декілька областей. Для зручності сприйняття отриманих результатів, області було розділено на групи за макрорегіонами наступним чином: **Північ:** Київська, Житомирська, Сумська, Чернігівська області. **Схід:** Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Донецька області. **Захід:** Львівська, Волинська, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Закарпатська, Чернівецька області. **Південь:** Одеська, Миколаївська, Херсонська області. **Центр:** Полтавська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська області. **Місто Київ, місто Севастополь та Автономна Республіка Крим** є окремими адміністративними одиницями, тому не входять до зазначених вище макрорегіонів.

11. Области є адміністративними одиницями найвищого рівня в Україні.

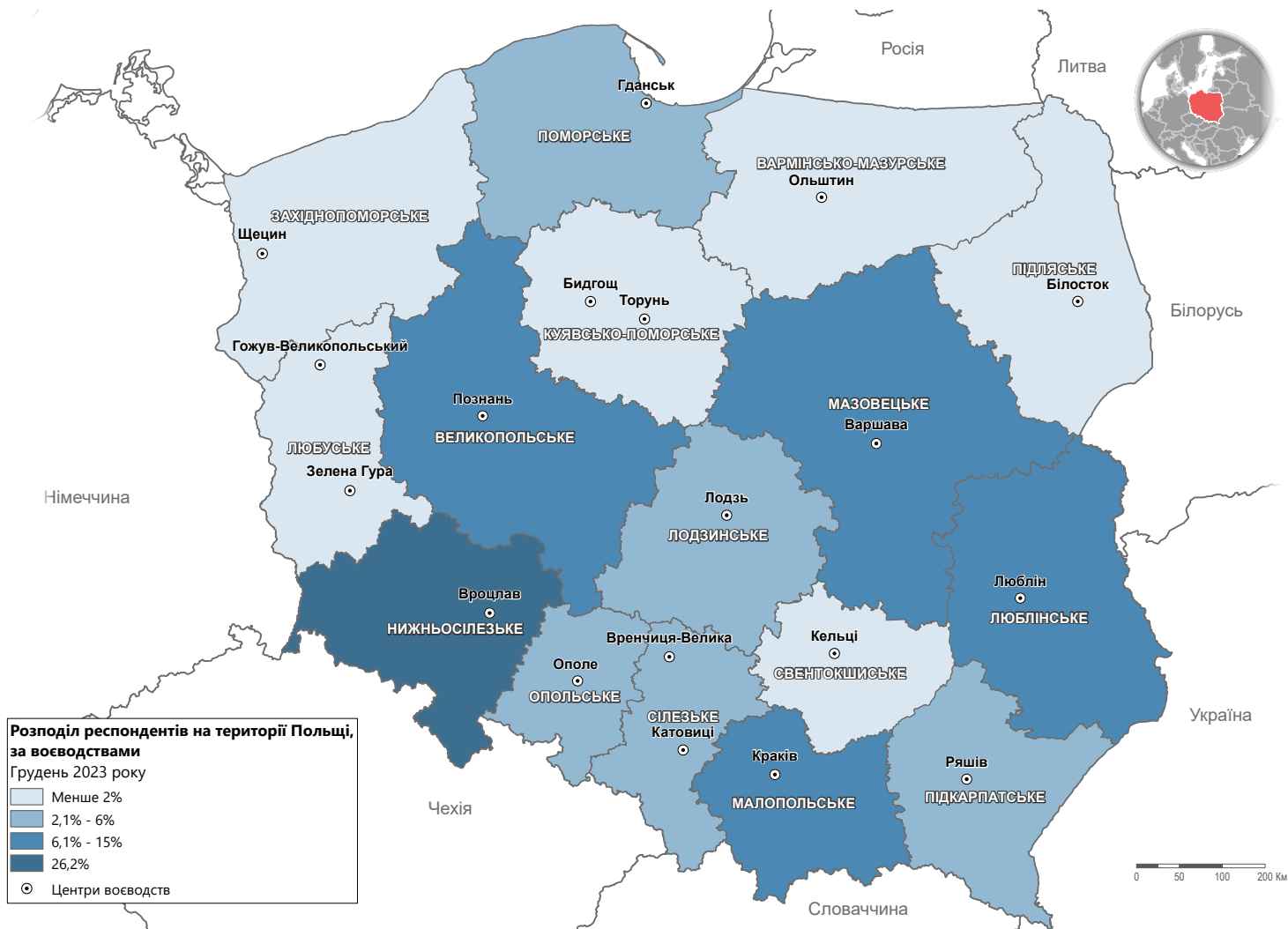
12. До агрегованої групи інших країн Європи входять наступні країни у таких співвідношеннях: Німеччина (35%), Словаччина (11%), Чехія (10%), Молдова (8%), Румунія (6%), Великобританія (4%), Нідерланди (3%) і ще 26 країн, частка кожної з яких складає менше 3% (22%).

13. Область постійного проживання до початку повномасштабного конфлікту 24 лютого 2022 року.

14. Воєводства є адміністративними одиницями найвищого рівня у Польщі.

Карта 1: Поточне місце перебування українських біженців у Польщі, за воєводствами

3.3. ВІЌЗД З ПОЛЬЩІ І ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ¹⁵

У 2023 році кожен п'ятий респондент виїхав з Польщі, переважно назад до України. Більшість тих, хто залишилися в Польщі, планують перебувати там протягом наступних пів року, однак схиляються до повернення в Україну у майбутньому.

3 групи респондентів, які брали участь в кожному з раундів, що проводилися у січні, червні та грудні 2023 року, 15% опитаних виїхали з Польщі протягом перших 5 місяців спостереження (до червня). З числа тих, що виїхали, 13% переїхали до України, а 1% до Німеччини. Майже всі, хто переїхав до України (93%), залишилися там до грудня, тоді як 6% опитаних повернулися назад до Польщі, а інші (1%) переїхали з України до Німеччини. Ще 10% з числа респондентів, які залишилися у Польщі, виїхали з країни у період з червня по грудень, з яких 7% переїхали до України, а 1% до Німеччини.

Загалом протягом 11 місяців моніторингу, з січня (раунд 9) до грудня (раунд 19) з Польщі виїхали 22% учасників вищезазначеної групи, з них 18% переїхали до України, а 2% до Німеччини.

Варто зазначити, що відсоток переміщень, зафіксований протягом грудня, міг бути тимчасовим явищем і перевищив звичний рівень у зв'язку зі святами, особливо це стосується переміщень до України.

Стосовно планів на майбутнє, більшість респондентів (88%) повідомили, що планують залишитися у поточному місці перебування на наступні пів року, а саме до літа. Близько 10% респондентів не мали конкретних планів щодо переміщення. Незважаючи на це, значна частка (70%) респондентів висловила намір повернутися до України у майбутньому, 19% сумнівалися, а 11% остаточно вирішили не повертатися.

15. Детальніша інформація щодо профілю осіб, які повертаються до України, міститься у дослідженні організації IMPACT Initiatives, «Що ми знаємо про українських біженців, які повертаються додому після повномасштабного вторгнення?» (Женева, 2023 рік).

4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ

4.1. ЖИТЛО¹⁶

Частка респондентів у Польщі, які повідомили про те, що орендують житло, поступово зростає і наразі є істотно вищою порівняно з аналогічним показником для українських біженців у інших країнах Європи.

Станом на грудень 2023 року 71% респондентів у Польщі орендували житло, що вдвічі перевищує відсоток серед біженців, які проживають в інших країнах Європи (30%). Враховуючи частку респондентів у Польщі, які брали участь у кожному раунді дослідження, що проводилися у січні, червні та грудні 2023 року, спостерігається поступове зростання кількості орендованого житла, з 65% у січні до 73% у грудні, а саме на 8 відсоткових пунктів протягом 11 місяців моніторингу. Примітно, що третина респондентів, які почали винаймати житло протягом останніх 11 місяців, раніше проживали у волонтерів.

Друга за величиною група респондентів у Польщі проживала у житлі, наданому органами влади (не включаючи колективних центрів), і становила 7% від загальної кількості. Ця частка є найнижчою порівняно з іншими країнами Європи, де 45% респондентів зазначили, що проживають в такому виді житла¹⁷.

71% респондентів у Польщі, які проживали в наданому органами влади житлі, повідомили, що вони не платять за проживання, тоді як 21% респондентів платили меншу вартість завдяки державній підтримці.

Рисунок 4: Житло українських біженців у Польщі

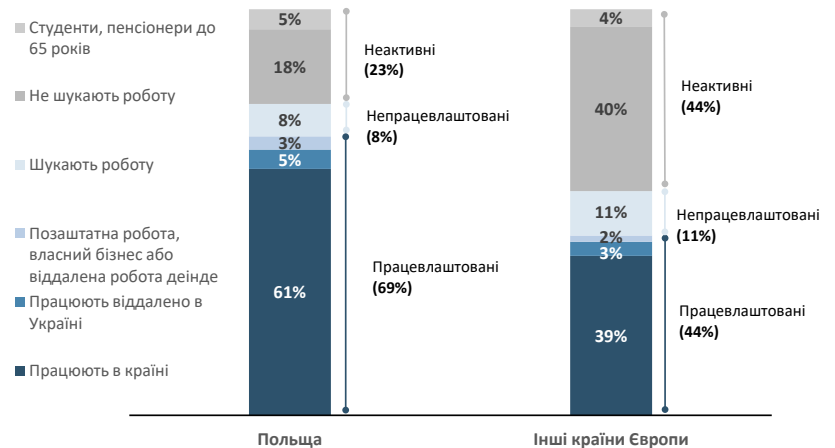
Ще 6% від усіх респондентів повідомили про проживання у житлі наданому волонтерами, 57% з яких зазначили, що проживають безплатно, а 36% платили знижену вартість або лише за комунальні послуги. Якщо розглянути частку людей, які брали участь у кожному з раундів, що проводилися у січні, червні та грудні 2023 року, та перебували у Польщі протягом цього часу, дослідження вказує на значне зменшення кількості житла, наданого волонтерами, протягом 11 місяців. Кількість такого житла зменшилася вдвічі, з 10% у січні до 5% у грудні: 42% респондентів, які раніше проживали у волонтерів, почали орендувати житло, що становить 4% серед усіх респондентів.

4.2. РОБОТА

Згідно з отриманими даними, частка працевлаштованих українських біженців наближалася до довоєнних показників. Проте бар'єри залишаються, зокрема пов'язані з професійними рівнями працевлаштування та зайнятостю серед жінок з дітьми.

В ході раунду 19 близько 61% респондентів віком від 18 до 64 років повідомили про те, що працюють у Польщі повний робочий день. Загальна частка працевлаштованих респондентів сягнула 69%, враховуючи осіб, які працюють віддалено, позаштатних працівників та власників бізнесу. Серед респондентів, які працювали в Польщі повний робочий день, 48% були зайняті у найпростіших професіях, 18% — працівниками сфери обслуговування і продажу, а 11% займали посади спеціалістів¹⁸.

Рисунок 5: Статус зайнятості українських біженців (18-64 роки) у Польщі та інших країнах Європи

16. Лонгітудне дослідження вказує на присутність взаємозв'язку між видом житла та рішенням виїхати з приймачою країни, щоб повернутися в Україну. Більше інформації можна знайти в дослідженні Ініціативи ІМПАКТ «[Що ми знаємо про українських біженців, які повертаються додому після повномасштабного вторгнення?](#)» (Женева, 2023 рік). Важливо зазначити, що всі зміни пов'язані з житлом, про які йдеться у цьому розділі, стосуються виключно осіб, які перебували у Польщі протягом 9, 14 і 19 раундів, та не охоплюють тих, хто виїхав з Польщі.

17. Серед групи європейських країн наступні частки респондентів повідомили про проживання у житлі, наданому органами влади: Німеччина — 70% (n=683), Словаччина — 51% (n=213), Чехія — 14% (n=190), Молдова — 10% (n=159), Румунія — 18% (n=125) та решта європейських країн — 37% (n=564).

18. Категорії професій згідно з [Міжнародною стандартною класифікацією професій \(ISCO-08\)](#).

Рівень зайнятості біженців у Польщі є набагато вищим порівняно з іншими європейськими країнами, де частка працевлаштованих респондентів працездатного віку є набагато нижчою: 39% респондентів у Європі загалом, 19% у Німеччині¹⁹ та 27% у Молдові порівняно з 61% у Польщі. Частка працюючих осіб у приймаючій країні повний робочий день була вища лише в Чехії (65%) та Словаччині (62%).

За 11 місяців спостереження серед респондентів віком до 65 років, які брали участь у січневому, червневому та грудневому раундах опитування в Польщі, значно збільшилася кількість людей, які працевлаштовані та щоденно працюють у країні. Їхня кількість зросла на 13 відсоткових пунктів, з початкових 49% у січні до 62% у грудні. Найбільший вплив на таке зростання мали респонденти, які повідомили, що доглядали за дітьми або не мали професії, на початку періоду моніторингу. До грудня, 27% тих, хто вказав догляд за дітьми як свою основну діяльність, знайшли роботу, що становить 4% від усіх респондентів. Крім цього, 50% осіб, які повідомили про відсутність професії, що або 10% від усіх респондентів у січні 2023 року, працевлаштувалися у приймаючій країні впродовж наступних 11 місяців моніторингу.

За майже два роки після початку збройного конфлікту співвідношення частки працевлаштованих та загальної кількості біженців працездатного віку (до 65 років) у Польщі наблизилося до довоєнного рівня в Україні: 62% респондентів повідомили, що вони раніше працювали в Україні порівняно з 61% тих, що працювали у Польщі на щоденній основі на момент проведення раунду 19 (або 69%, враховуючи всі види зайнятості, у тому числі віддалено в Україні).

Незважаючи на високий рівень працевлаштування,

респонденти у Польщі працюють на значно менш кваліфікованій роботі порівняно з їхніми довоєнними спеціальностями. Найпомітнішою була різниця у частці зайнятих на найпростіших роботах, де відсоток зріс майже вдвісьтеро. Близько третини цього зростання відбулося за рахунок осіб, які раніше працювали спеціалістами, а друга третина до початку збройного конфлікту працювала у сфері послуг і торгівлі²⁰. Кожен сьомий респондент, який став працювати за найпростішими професіями, займав керівну посаду до початку збройного конфлікту. Загалом, це підкреслює розбіжність категорій зайнятості українців у Польщі після їхнього виїзду з України відносно їх професійного фаху.

Серед респондентів, які повідомили, що не працюють (у тому числі волонтери, дорослі, що доглядають за дітьми або дорослими особами, що потребують догляду), 30% вказали, що активно шукали роботу протягом останніх 30 днів. Найбільш часто причиною неможливості знайти роботу була відсутність роботи з підходящим графіком (44%), про що переважно повідомляли жінки, які мають дітей у своїх домогосподарствах. Серед інших причин, про які згадували респонденти, які активно шукали роботу, був неналежний рівень оплати, а також труднощі, пов'язані з недостатнім володінням польською мовою, про що зазначили 23% і 22% опитаних відповідно. Ще 12% повідомили, що не можуть знайти роботу, яка відповідає їхній довоєнній кваліфікації та досвіду.

Стосовно непрацевлаштованих респонденток, у складі ДГ яких були діти, 73% повідомили, що не шукали роботу протягом останніх 30 днів. Натомість, серед жінок без дітей цей показник був на 20 відсоткових пунктів нижчим і становив 53% (n=51). Це вказує на додаткові труднощі з пошуком роботи для жінок з дітьми.

Рисунок 6: Довоєнні та поточні категорії зайнятості біженців у Польщі

19. Для порівняння конкретних європейських країн бралися до уваги лише ті країни, в яких було більше 100 респондентів.
 20. Для оцінки змін довоєнної та поточної категорій зайнятості враховувалися лише ті респонденти, які працювали до ескалації збройного конфлікту, та продовжували працювати протягом раунду 19.

4.3. ДОХІД, ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ

Українські домогосподарства в Польщі мають різні рівні доходів: ДГ, у складі яких є діти та особи з інвалідністю повідомляли про нижчий рівень доходів, в той час як дохід ДГ без дітей в середньому був більшим. Частина респондентів надсилали допомогу в Україну (14%), а інші отримували допомогу з України (12%). Проте, більшість все ще не була в змозі робити заощадження щомісячно (92%).

Станом на грудень 2023 року українці в Польщі повідомили про місячний медіанний дохід 323 євро на особу у ДГ²¹. Медіанний дохід ДГ, у складі яких були діти, був нижчий, і склав 296 євро, і навпаки, ДГ, у складі яких не було дітей, мали 520 євро доходу на особу. Медіанний дохід ДГ, у складі яких були особи з інвалідністю, знаходився на рівні 252 євро на особу, а в ДГ з дорослим, який доглядає за дітьми самотужки медіанний дохід складав 308 євро на особу. Загалом респонденти найчастіше повідомляли про дохід в межах від 200 до 399 євро на особу (44%). На другій місці за частотою повідомлень був діапазон від 400 до 599 євро (21%), а на третьому — від 0 до 199 євро (19%). Лише 15% ДГ зазначили, що їхній дохід перевищує 600 євро на особу.

У грудні 14% респондентів у Польщі повідомили про те, що надсилали гроші або матеріальну допомогу речами родичам або друзям в Україні протягом минулого місяця (листопад 2023 року). Ті, хто надсилали таку допомогу, мали значно вищий рівень медіанного доходу, а саме 454 євро на особу, що перевищує загальний медіанний дохід на понад 130 євро. З іншого боку, 12% респондентів у Польщі повідомили, що одним із джерел їхнього доходу були грошові перекази, які вони отримували з України. Їхня частка була вищою порівняно з іншими європейськими країнами, де грошові перекази отримували лише 5% опитаних. З числа тих, хто отримував грошові перекази, 5% вважали їх своїм основним джерелом доходів (порівняно з 3% в інших європейських країнах). Варто зазначити, що значна частка (61%) опитаних, які повідомили про грошові перекази з України як одне з джерел свого доходу, були ДГ з одним дорослим респондентом, який сам доглядає за дітьми у ДГ. Це вказує на те, що допомога може надходити від батька/матері, які проживають окремо, або інших членів сім'ї, які залишилися в Україні, та проживають окремо через збройний конфлікт.

В ході вивчення спроможності ДГ робити заощадження, переважна більшість (92%) повідомили, що вони не можуть відкладати гроші кожного місяця. Серед 8% ДГ, які повідомили про наявність певних заощаджень, середній розмір заощадженого становив 116 євро на ДГ (46 євро на особу).

Рисунок 7: Частка ДГ українських біженців, які повідомили про різні рівні доходів на особу, в євро

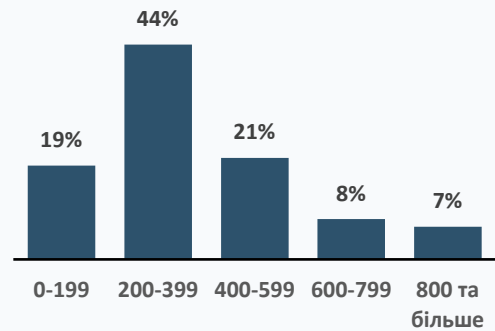
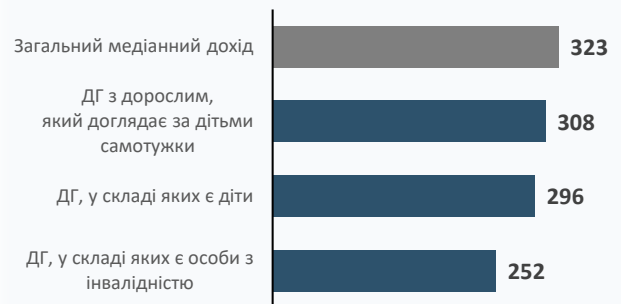

Рисунок 8: Медіанний дохід ДГ українських біженців у Польщі, євро на особу

5. ПОТРЕБИ ТА ДОСТУП ДО ДОПОМОГИ

Українські біженці у Польщі продовжують повідомляти про наявність гострих незадоволених потреб (60%). Однак, 44% також повідомили про отримання гуманітарної допомоги від Уряду Польщі та різних НУО.

У раунді 19 60% опитаних учасників у Польщі повідомили про наявність гострих потреб. 40% серед усіх опитаних респондентів вказали, що найбільше потребують грошей. Медіанний дохід ДГ, які повідомили про таку потребу, складав 289 євро на особу (порівняно із загальним медіанним доходом у розмірі 323 євро або 346 євро серед тих, хто не повідомляв про таку потребу). Варто зазначити, що 47% усіх ДГ, у складі яких були особи з інвалідністю, повідомили про гостру потребу в грошах. На другому місці серед потреб була медична допомога:

15% респондентів повідомили про невідкладну потребу в медичному обслуговуванні або товарах. Ця потреба була найпоширенішою серед респондентів старше 65 років (32%), а також ДГ, у складі яких були особи з інвалідністю (32%). 22% респондентів, які повідомили про таку потребу, намагалися, але не змогли отримати доступ до медичних послуг протягом минулого місяця (листопад 2023 року), порівняно з 8% респондентів загалом у Польщі.

Третє місце посідає матеріальна допомога — 10% респондентів повідомили про потребу в непродовольчих товарах, одязі тощо. Респонденти, які доглядали за дітьми, частіше повідомляли про потребу у матеріальній допомозі (18%).

21. Рівень доходу на особу розраховувався у вигляді суми доходу, заявленої респондентом для всього ДГ, включаючи дітей та осіб похилого віку, яка ділилася на кількість членів ДГ. Він включає, але не обмежується зарплатою, грошовими переказами, державною та недержавною фінансовою допомогою, соціальними виплатами, тощо.

Загалом 44% опитаних у Польщі повідомили про те, що отримували матеріальну, грошову або інший вид допомоги від Уряду або інших суб'єктів, що надають допомогу протягом останнього місяця. Переважна більшість з них (89%) отримувала допомогу від Уряду Польщі. Про допомогу від усіх інших суб'єктів допомоги повідомили 18% респондентів, найчастіше згадуючи Карітас (3%), за яким йдуть УВКБ ООН, ЮНІСЕФ та Червоний Хрест (по 1%). Важливу роль у наданні допомоги також відіграла церква та релігійні організації, надаючи допомогу 3% опитаних українців у Польщі. Найпоширенішою формою підтримки була грошова допомога (86%), далі йшли продукти харчування (15%), медична допомога, в тому числі психологічна підтримка (6%), непродовольчі товари (5%) та житло (надане органами влади, НУО, благодійними організаціями або церквою, включаючи місця тимчасового проживання) (5%).

Рисунок 9: 7 найгостріших потреб ДГ українських біженців у Польщі

ВИСНОВКИ

Хоча частка працевлаштованих осіб та осіб, які орендують житло збільшується, вказуючи на позитивну тенденцію поступової інтеграції в польське суспільство, все ще існують суттєві труднощі.

Більше половини ДГ біженців, особливо тих, де у складі є люди з інвалідністю, люди похилого віку, сім'ї з дітьми та ДГ з дорослим, який доглядає дітей самотужки, продовжують стикатися з фінансовими обмеженнями і гострими незадоволеними потребами, а саме потребами в грошах, медичному обслуговуванні та товарах, а також матеріальній допомозі (непродовольчі товари, одяг тощо). Переважна більшість ДГ біженців не в змозі робити заощаджень кожного місяця, оскільки їхній дохід йде виключно на покриття витрат. Такі виклики посилюються невідповідністю між довоєнним досвідом та поточною зайнятістю у Польщі, а також перешкодами у працевлаштуванні жінок з дітьми, частка яких є найбільшою у досліджуваній вибірці.

Це підкреслює поточні труднощі, з якими стикаються українські біженці в Польщі, а також привертає увагу до потреби продовження надання критично важливої допомоги, як від урядових, так і від неурядових організацій.